edat i drets

MARC JURÍDIC

El progrés de les lleis mostra què reconeix un Estat com a problema propi.

La vellesa comença a tenir instruments vinculants. La joventut no en té cap. I l'edatisme interseccional no està codificat gairebé enlloc.

Nivell global — Nacions Unides

Informe mundial sobre l'edatisme (OMS)

2021 · No vinculant

És el document que situa per primera vegada l'edatisme com a problema de salut pública i de drets humans a escala global, amb dades de més de 80 països. Ens importa perquè dona suport institucional al marc conceptual de tot el projecte: no parlem de «prejudicis», parlem d'alguna cosa que la mateixa OMS documenta com una vulneració mesurable.

Grup de treball intergovernamental cap a un instrument vinculant

2025 · En procés

Nacions Unides està debatent ara mateix si crear un tractat vinculant específic sobre els drets de les persones grans. Ens importa perquè és a l'agenda activa: la incidència que es pot fer des d'aquí és concreta i amb una finestra de temps real: exigir que Espanya, com a estat membre, es posicioni a favor d'un marc fort abans que el procés es tanqui, en lloc de deixar-lo passar com un tràmit diplomàtic més.

Dues velocitats: el Sud Global i Europa

Convenció Interamericana sobre els Drets Humans de les Persones Grans (El Salvador)

2015 · Vinculant

És el primer tractat vinculant de la regió específicament contra la discriminació per edat. Ens importa perquè demostra el poder de l'organització de la societat civil: aquest instrument no va néixer en un despatx, va néixer d'una exigència ciutadana, i va aconseguir una protecció jurídica que a Europa, aparentment més avançada, encara no existeix.

Protocol a la Carta Africana sobre els Drets de les Persones Grans (Unió Africana)

2024 · Vinculant

Segon instrument vinculant regional del Sud Global. Ens importa per coherència amb la tesi central del projecte sobre desigualtats Nord-Sud: dues regions del Sud Global ja protegeixen jurídicament contra l'edatisme. Europa no. Tot i que el marc jurídic global avança per evitar la discriminació per edat, els recursos van per darrere, i això fa que la responsabilitat recaigui sobre la societat civil i no sobre les institucions.

Llei 19/2020, d'igualtat de tracte i no-discriminació (Catalunya)

Vinculant · Genèrica

És l'instrument més a l'abast que té avui la ciutadania catalana: permet denúncies i sancions davant la discriminació per edat. Ens importa assenyalar-ne el límit: no és un instrument específic sobre edatisme, no anomena estereotips ni prejudicis per edat; la discriminació per edat queda diluïda dins d'una llei genèrica, amb menys visibilitat que altres causes de discriminació que sí que estan explícitament anomenades.

Impulsen: fundació MAIN #GenerantOportunitats · DESCARTADOS ONG POR LA DIGNIDAD DE LAS PERSONAS MAYORES

Amb la col·laboració de: ACCD Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament · Generalitat de Catalunya

edat i drets

MARC JURÍDIC

El progrés de les lleis mostra què reconeix un Estat com a problema propi.

La vellesa comença a tenir instruments vinculants. La joventut no en té cap. I l'edatisme interseccional no està codificat gairebé enlloc.

Joventut: desenvolupament sí, però sense anomenar l'edatisme

Carta Africana de la Joventut

2006 · Vinculant des del 2009

Ratificada per 37 estats de la Unió Africana, inclòs Moçambic. Protegeix la participació, l'educació, la salut, l'ocupació i la protecció davant la discriminació i la violència per a persones de 15 a 35 anys. Ens importa amb un matís: és un marc d'empoderament i desenvolupament, no anomena l'edatisme ni els prejudicis per edat com a concepte, a diferència del marc de persones grans. És vinculant a l'Àfrica; no existeix res equivalent a Europa ni a Nacions Unides.

Observació general núm. 20 sobre els drets de l'infant durant l'adolescència (ONU)

2016 · No vinculant

Reconeix que l'adolescència és una etapa d'exercici progressiu de drets, no d'incapacitat tutelada. Complementa la Carta Africana assenyalant que, fins i tot allà on hi ha protecció vinculant (l'Àfrica), cap instrument anomena explícitament l'edatisme cap als joves com a tal.

CONCLUSIONS

Vellesa, joventut, Nord, Sud: el mapa jurídic és desigual entre regions, però també dins de cada territori del mateix projecte. Moçambic compta amb instruments vinculants per a persones grans i per a joves. El Salvador, només per a persones grans. Catalunya, per a cap dels dos. I en cap instrument (ni el més protector) es mesura la interseccionalitat: edat creuada amb gènere, origen o classe.

Fins i tot allà on la llei ja existeix, tenir-la no garanteix que es compleixi. L'informe de progrés de la Dècada de l'Envelliment Saludable de l'OMS (2023) va trobar que, tot i que la legislació contra l'edatisme va créixer més d'un 20% entre els països enquestats, menys d'un terç va declarar disposar de recursos adequats per portar a la pràctica les seves quatre àrees d'acció. La llei avança; el pressupost i la capacitat institucional per aplicar-la, no al mateix ritme.

El mateix passa amb la Convenció Interamericana: 11 països de la regió (inclòs El Salvador) ja l'han ratificada, però la mateixa CEPAL, juntament amb l'OEA i l'OPS, ha hagut d'insistir repetidament des del 2015 en crides a l'acció perquè els governs la implementin de debò. Mentrestant, prop de la meitat de les persones grans d'Amèrica Llatina i el Carib no compten amb recursos suficients per cobrir les seves necessitats diàries: la bretxa entre el dret reconegut i la vida real.

Aquest és el buit que assenyalem des d'aquest projecte: **no n'hi ha prou que un dret existeixi sobre el paper** si no hi ha política pública, pressupost i institucions que el facin efectiu.

Impulsen: fundació MAIN #GenerantOportunitats · DESCARTADOS ONG POR LA DIGNIDAD DE LAS PERSONAS MAYORES

Amb la col·laboració de: ACCD Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament · Generalitat de Catalunya